

НАЦИОНАЛЕН СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ

СТРАТЕГИЯ

**за развитие на Националната статистическа
система на Република България, 2008 - 2012 година**

януари, 2008

Съдържание:

ВЪВЕДЕНИЕ	
ЧАСТ ПЪРВА:	
СЪСТОЯНИЕ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА НСС.....	
ЧАСТ ВТОРА:	
ВИЗИЯ, ПРИНЦИПИ И ПРИОРИТЕТИ НА РАЗВИТИЕТО НА НСС.....	
ЧАСТ ТРЕТА:	
ЗАДАЧИ ПО КОНКРЕТНИ ПРИОРИТЕТИ.....	
ЧАСТ ЧЕТВЪРТА	
РЕСУРСНА ОСИГУРЕНOST, ОРГАНИЗАЦИЯ И МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА.....	
ПРИЛОЖЕНИЯ	

ВЪВЕДЕНИЕ

Националната статистическа система (НСС) осъществява дейностите по събиране, обработване, анализиране и съхраняване на статистически данни, както и по предоставянето и разпространението на официална статистическа информация в страната. Нейната мисия е осигуряването на безпристрастна, навременна и точна информация за състоянието и тенденциите в развитието на икономиката, социалната сфера, демографията и околната среда. Във въведението към “Фундаменталните принципи на официалната статистика”, приети от Статистическата комисия на ООН, се посочва, че “Официалната статистика е необходим елемент от информационната система на демократичното общество”.

Водещата методологична и координираща роля в НСС се изпълнява от Националният статистически институт (НСИ). НСС включва и други органи на статистиката¹ - съответните структурни звена в министерства, ведомства и други централни и териториални органи на изпълнителната власт, които извършват статистическа дейност.

Стратегията за развитие на Националната статистическа система, 2008-2012 г. е разработена в изпълнение на чл. 7, ал. 1, т. 3 от Закона за статистиката. Тя е основен документ, който очертава визията, целта и приоритетите на развитие на НСС до 2012 г., като надгражда Стратегията за развитие на статистиката през периода 2000-2006 г. и осигурява продължение на работата в условията на пълноправно членство на Република България в Европейския съюз (ЕС). Стратегията набелязва и конкретните насоки за развитие на отделните области в статистиката, както и задачите, свързани с ускореното внедряване на съвременни информационни и комуникационни технологии при производството и разпространението на статистическа информация.

Стратегията е разработена въз основа на анализ на състоянието, тенденциите на развитие и проблемите на НСС. Отчетени са особеностите на средата, в която функционира НСС като елемент на Европейската статистическа система.

Стратегията е разработена в съответствие с нормативната база в областта на статистиката. Отчетени са приоритетите, заложи в националните стратегически документи, които пряко или косвено засягат съдържанието и обхвата на дейностите, извършвани от НСС: Национална стратегическа референтна рамка, Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси: 2007-2013 г.”, Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2005-2015 г., Национална стратегия за демографско развитие на Република България: 2006-2020 г., Национална стратегия за околна среда 2005-2014 г, Иновационна стратегия на Република България и мерки за нейната реализация 2005-2013 г., Стратегия за електронно правителство, Стратегия за развитие на информационното общество в Република България, Национална стратегия за продължаващото професионално обучение за периода 2005-2010 г., Стратегия за децентрализация.

Заложените цел и приоритети на развитие в Стратегията са отговор на новите предизвикателства, пред които е изправена българската статистика: нарастващо търсене на статистическа информация и поява на нови информационни потребности; необходимост от ускорено внедряване на новите информационни и комуникационни технологии в производството и разпространението на статистическа информация;

¹ определени в чл. 2 ал. 3 в Закона за статистиката.

повишени изисквания към качеството на предоставяната информация в съчетание с намаляване на натовареността на респодентите.

Стратегията за развитие на НСС, 2008-2012 г. отразява и доразвива в национален контекст принципите на Кодекса на европейската статистическа практика и приоритетите на Статистическата програма на ЕС за периода 2008-2012 г.

Стратегията се осъществява чрез ежегодните Национални програми за статистически изследвания (НПСИ), които и чрез оперативни годишни планове за изпълнение на стратегията. НПСИ, оперативните планове и отчетите за тяхното изпълнение се изготвят от НСИ, обсъждат и приемат от Националния статистически съвет и се одобряват от Министерския съвет.

Стратегията е отворен документ, чието съдържание може да се актуализира в отговор на възникнали нови потребности и задачи. Стратегията служи и като основа, върху която се надграждат политики и задачи в различни области на статистиката.

Важни предпоставки за успешното изпълнение на Стратегията са активното участие и засилване на координацията между НСИ и всички останали органи на НСС, повишаването на ефективността на действие и подобряването на правната рамка и функционалната среда на НСС.

Стратегията е разработена в **четири** основни части:

Първата част съдържа анализ на състоянието, тенденциите и функционалната среда на развитие на НСС. На тази основа са изведени основните предизвикателства, които очертават насоките на развитие на българската статистика до 2012 г.

Във **втората част** са представени визията, целите и приоритетите на развитие на НСС за периода 2008-2012 г.

Трета част на Стратегията съдържа конкретните задачи и дейности, които се предприемат за изпълнение на целите и приоритетите на развитие на НСС за периода 2008-2012 г.

Четвъртата част е посветена на ресурсната осигуреност на стратегията, както и на механизмите за мониторинг и контрол на изпълнението на заложените приоритети и задачи в Стратегията.

ЧАСТ ПЪРВА: СЪСТОЯНИЕ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА НСС

1.1. ПРАВНА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

Статистическата дейност в страната се регламентира от Закона за статистиката (обн., ДВ, 1999 г.) и от значителен брой регламенти на ЕС в областта на статистиката

НСС осъществява статистическата дейност на държавата, като провежда периодични и еднократни статистически изследвания, включени в Националната програма за статистически изследвания (НПСИ) и/или други изследвания, финансово осигурени от огделни органи на статистиката. Статистическите изследвания обхващат всички области на обществения живот, които могат да бъдат наблюдавани с използването на статистически методи. Конкретният обхват на статистическите изследвания се определя според тяхната необходимост и полезност за обществото. Изследванията, провеждани от НСС, са съобразени по съдържание, методология, периодичност и срокове за публикуване, налагани в ЕСС от ЕВРОСТАТ. Ежегодно НСС извършва статистически изследвания по ангажименти с ЕС, които се финансират с целеви субсидии от ЕВРОСТАТ и други органи на ЕК. При целевото финансиране на изследванията се прилагат принципите на съфинансиране и префинансиране от Държавния бюджет.

Водещата методологична и координираща роля в НСС се изпълнява от НСИ. НСИ е със статут на държавна агенция, която се състои от централно управление (ЦУ) и 28 Статистически бюра (СБ), разположени в областните градове. НСС включва и 14 органи на статистиката - структурни звена в министерства, ведомства и други централни и териториални органи на изпълнителната власт, които извършват статистическа дейност. Подробен списък на органите на статистиката, които формират НСС, е даден в (*Приложение I*).

По закон към председателя на НСИ функционират Национален статистически съвет и Висш статистически съвет. Първият е орган по съставянето и изпълнението на НПСИ. В него участват представители на всички органи на статистиката, определени със заповед на министър-председателя по предложение на съответните ведомства. Висшият статистически съвет е съвещателен орган, който дава становища и препоръки по плана за статистическите изследвания на Националния статистически институт, по проекти на нормативни актове в областта на статистиката, националните статистически стандарти, класификации, номенклатури и методики. В него са включени представители на различните групи потребители на статистическа информация в страната: държавното управление, бизнеса, академичната общност, неправителствени организации и медиите.

Сега действащата правна рамка създава предпоставки за политическа независимост и безпристрастност при осъществяване на дейността на НСС. В същото време се явява необходимост от изменение и допълнение на основния нормативен документ, регламентиращ статистическата дейност в страната – Закона за статистиката. Нужни са промени, които да направят възможно изпълнението на задълженията по предоставянето на данни, произтичащи от членството на Р България в ЕС; усвояването на европейските фондове в областта на статистиката (целевите субсидии за европейски изследвания на ЕК); спазването на европейските регламенти и политики за опазване на статистическата тайна и повишаване на качеството на статистическата информация.

Анализът на състоянието на НСС разкрива необходимостта от засилване на координацията между НСИ и другите органи на официалната статистика, както и от по-ефективно функциониране на Националния и Висшия статистически съвет при вземането на решения, свързани с развитието на НСС. **Усъвършенстването на правната рамка и подобряването на координацията в НСС ще допринесат за пълноценното и ефективно функциониране на НСС като елемент на ЕСС при спазване на принципите на Кодекса на европейската статистическа практика.**

1.2. СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ДЕЙНОСТИ

През периода 2000-2006 г. значителна част от усилията бяха насочени към хармонизиране на националната статистика с европейската в областта на законодателството и прилаганите методологии на статистическите изследвания. Наблюдава се ясно изразена тенденция на ежегодно увеличаване на броя на статистическите изследвания, включени в НПСИ. Това се отнася както за изследванията, провеждани от НСИ, така и за изследванията провеждани от другите органи на статистиката. Основна причина за нарастване на обема на статистически дейности в НСС са ангажиментите по осигуряване на статистическа информация, произтичащи от членството на страната в ЕС.

Въпреки постигнатия значителен напредък в усъвършенстването на методологията и производството на статистическа информация и хармонизирането и с европейските и международни стандарти, пред НСС стоят сериозни предизвикателства, посрещането на които е условие за успешното изпълнение на мисията на официалната статистика. По-важните от тях се свеждат до следното:

- предоставяне на статистическия инструментариум (формуляри, инструкции, методологии и методики) на респондентите предимно на хартиен носител.
- ограничено приложение на съвременни информационни и комуникационни технологии както при производството, така и при съхранението и разпространението на статистическа информация.
- липса на методологическо звено в НСИ, което да осигурява единство и стандарт на прилаганите методологии (например при проектирането и организирането на извадкови изследвания) и да създава предпоставки за развитие и усвояване на най-новите постижения в статистическата наука и практика.
- недостатъчна координираност и взаимодействие между НСИ и другите органи на статистиката.
- разпокъсаност на статистическата данни в отделни изолирани една от друга бази от данни, което възпрепятства процеса на съхранение и пълноценното им използване за производство на статистическа информация.
- неефективно и често чисто формално функциониране и дублиране на функциите на Националния и Висшия статистически съвет;

Малка част от близо 400-те административни регистри, създадени и поддържани от държавната администрация на основание на нормативен или административен акт, се използват от Националния статистически институт като източник на статистически данни. Неизползването на административни източници за производство на статистическа информация се дължи на:

- неуредени институционални вазимоотношения по реда и формите на достъп до данните в административните регистри, необходими за производство на статистическа информация;
- промени в обхвата и съдържанието на регистрите, както и структурни промени в държавните институции, създаващи и поддържащи тези регистри;
- непълнота на информацията в някои регистри, свързани с лицензионни и разрешителни режими – те почти не съдържат друга информация освен идентификационни данни;
- непригодност на информацията за статистически цели - непълнота в обхвата и съдържанието; непреодолими различия в дефинициите на административните данни и съответните статистически показатели или липсата на основен идентификатор, позволяващ комбинирането на данните от различни източници.
- ненавременна предоставяне на данните от административните източници спрямо сроковете за производство и разпространение на статистическа информация, регламентирани от ЕК (главно за целите на краткосрочната статистика).

Поради гореизброените причини административните данни се използват основно за формиране на рамка за статистическото изследване, контрол на обхванатите единици, доразчет и верификация на статистическите данни. Все още те не се използват пряко за производство на статистическа информация. Ето защо **основно предизвикателство пред НСС в следващия пет-годишен период е внасянето на промени в законодателната рамка, които да регламентират реда и формите на достъп до данните в административните регистри, необходими за производство на статистическа информация.**

1.3 РЕСУРСНА ОСИГУРЕНОСТ НА НСС

Анализът на състоянието на **човешките ресурси в НСС** показва, че в нея работят квалифицирани и образовани специалисти. Голяма част от тях са дългогодишни служители с натрупан ценен практически опит в конкретни статистически области. В същото време през последните 10 години се наблюдават негативни тенденции като застаряване и ускорено текучество на персонала. Например в ЦУ на НСИ делът на заетите на възраст над 50 години е 43%. Една от основните причини за наблюдаваните обезпокоителни тенденции е ниското заплащане, особено на работещите в НСИ – средната основна работна заплата към момента в системата на НСИ е 500 лв, а в ЦУ на НСИ – 617 лв. В рамките на цялата НСС липсва система за отчитане на разходите за труд, вложени в конкретно статистическо изследване или дейност, както и система за материално стимулиране и политика за кариерно развитие на специалистите-статистици.

Предвид състоянието и проблемите, свързани с човешките ресурси през периода 2008 – 2012 г. се налага да се разработи цялостна стратегия за развитие на човешките ресурси в НСС.

Незадоволително е състоянието на материалната база в НСИ, и основно в СБ. Оборудването е 70-те години, а в по-голямата част от статистическите бюра не е правен ремонт на помещенията от 10-15 години. **Необходимо е спешно подобряване на условията на труд.**

1.4 ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ И ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ

Информационни и комуникационни технологии

Всички органи в Националната статистическа система (НСС) имат изградена собствена информационна среда и поддържат собствени Интернет страници. Институциите са свързани на централно ниво чрез мрежата на държавната администрация, а на локално ниво чрез изградени корпоративни или локални мрежи. На настоящия етап е необходимо да продължат усилията по осигуряване на оперативна съвместимост в технически, семантичен и организационен аспект. Този процес се подкрепя и от мерките по създаването на среда за електронно управление (е-правителство).

НСИ също има изградена корпоративна мрежа, която свързва териториалните статистически бюра и централно управление. Мрежата е изградена на основата на оптичната преносна среда, предоставена от МДААР (14 ТСБ) и на арендовани линии от БТК (14 ТСБ). Капацитетът на арендованите линии е недостатъчен и прилагането на централизираните обработки на този етап е силно ограничено.

В ЦУ на НСИ е създаден компютърен център, в който са инсталирани сървърите, които предоставят централизираните услуги (електронна поща, защитна стена, интранет и интернет страница), както и сървърите, поддържащи основните регистри и информационни системи. Изградени са също отделен център за съхранение на класифицираните данни и специализирана мрежа за достъп до класифицирана информация. За основните регистри и бази данни се извършва архивиране на информацията, но по отношение на резервирането на системите и информацията е постигнато едва минимално необходимото. Значителна част от информационните ресурси са разпределени по персонални компютри и не се архивират централно.

Персоналните компютри са основно средство за обработка на информацията. В Централно управление на НСИ и повечето други органи на статистиката всички служители разполагат с персонален компютър. Все още недостатъчна е компютърната осигуреност в териториалните бюра на НСИ. Само 70% от служителите имат работно място с персонален компютър. 50% от наличните компютри са технологично остарели и не могат да бъдат използвани за работа със съвременните операционни системи и програмни продукти.

Развитието на ИТ средата изисква последователно централизиране и консолидиране на информационните ресурси.

Информационни системи

През 2005 г. в рамките на Национална програма ФАР-2000 е подготвен Доклад за състоянието на статистическата информационна система и прилаганите информационни технологии в НСИ от международни и местни експерти. Въз основа на изводите и препоръките направени в доклада, ръководството на НСИ взема решение да бъде изградена Интегрирана статистическа информационна система (ИСИС) на базата на съвременните достижения на информационните технологии, при спазване на препоръките на Регламентите на Евростат за статистическите информационни системи.

Със средства от проект ФАР-BG00.06.04 са изградени четири информационни системи:

- Регистър на статистическите единици;

- Статистически класификации;
- Демография;
- Планиране и проектиране на статистическото изследване.

Приложенията на тези системи са разработени със съвременни информационни технологии при спазване на архитектурата и функционалния модел на статистическа информационна система (СИС), съгласно Стандарт 51, препоръчан от ИКЕ на ООН. В процес на изграждане са системите «Интрастат», която ще модернизира дейностите в областта на статистиката на външната търговия и «Събиране и първично редактиране на данни».

Независимо от наличието на описаните информационни системи, състоянието на техническото и софтуерното осигуряване на НСИ е далече от изискванията за изграждане на една съвременна статистическа система. По-важните проблеми са следните.

Първо, само част от информационните системи имат централизирани бази данни. На практика за повечето изследвания индивидуалните данни и статистическата информация се съхраняват децентрализирано. По този начин се създават предпоставки за пораждаване на съмнения във възможностите на НСИ да опазва статистическата тайна и съмнения за надеждността на съхранението на данните.

Второ, независимо от наличието на съвременен хардуер и описания софтуер, е необходимо да се повиши ефективността на ползването им. Новата техника не съответства на остарелия софтуер. Все още част от обработките се правят в среда DOS.

Трето, недостатъчен е лицензираният специализиран софтуер за статистическа обработка, като например SPSS, SAS и др. Освен това, ограничен брой статистици могат да използват пълноценно възможностите на тези пакети приложни програми.

Четвърто, в повечето СБ интернет връзка имат ограничен брой компютри поради недостатъчните ресурси за осъществяване на политиката за защита на информационната среда и ограничените възможности на компютърната мрежа.

Пето, недостатъчна е скоростта на използвания в ЦУ на НСИ интернет за изпълнение на текущите задачи свързани с работа с он-лайн базите данни на ЕК (Евростат).

Анализът на състоянието на наличните информационна техника и софтуер налага следния извод: **Необходимо е да се актуализира Стратегията за изграждане на ИСИС и на Стратегията за информационни технологии и да се предприеме ускореното им внедряване в производството и разпространението на статистическа информация в НСС.**

ЧАСТ ВТОРА: ВИЗИЯ, ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА РАЗВИТИЕТО НА НСС

2.1. Визия и главна цел на развитие

Развитието на НСС през периода 2008-2012 г. се основава на **визията**, че НСС е система, която произвежда и разпространява обективна, навременна и точна статистическа информация като използва напълно възможностите на съвременните информационни и комуникационни технологии и спазва принципите на Кодекса на Европейската статистическа практика.

Главната цел на развитието на НСС през периода 2008-2012 г. е да се усъвършенства разработването, производството и разпространението на статистическа информация за всички групи потребители чрез подобряване на институционалния капацитет на системата и ускорено внедряване на съвременни информационни и комуникационни технологии в условията на пълноправно членство на РБългария в ЕС.

Официалната статистическа информация – продукт на НСС е предназначена за анализи и научни изследвания, за планиране, прогнозиране и вземане на управленски решения на микро и макро равнище. Статистическите информационни продукти и услуги са насочени към:

- органите на държавно управление и местната власт;
- бизнеса и неправителствените организации;
- научната и академична общност;
- медиите;
- ЕС, ООН, МВФ и други международни организации;
- отделни граждани.

Визията за развитие на НСС предполага спазването на фундаменталните принципи на официалната статистика на ООН и принципите, залегнали в Кодекса на европейската статистическа практика. Водеща роля в дейността на системата през периода 2008-2012 г. имат следните **принципи**:

- политическа независимост и безпристрастност на статистическата дейност;
- активно сътрудничество и координация в НСС и със статистическите системи на другите европейски страни;
- висок професионализъм ;
- високо качество на предоставяните информационни продукти и услуги;
- уважение към респондентите.

2.2. Основни цели:

Главната цел на развитието на НСС през периода 2008-2012 г. предполага осъществяването на следните **основни цели**:

- Развитие на методологията и обогатяване на съдържанието на съществуващите статистически изследвания и внедряване на нови изследвания и показатели в съответствие с нуждите на потребителите и приоритетите на Статистическата програма на ЕС: 2008-2012 г.;
- Усъвършенстване на производството, разпространението и съхранението на статистическа информация;
- Подобряване на средата, информационната инфраструктура и ресурсната осигуреност на НСС.

Информационните потребности се променят непрекъснато. Статистическата наука постоянно развива методологията на статистическите изследвания. Информационните и комуникационни технологии ежедневно предоставят нови възможности за ускоряване и улесняване на обработката и анализа на статистическите данни. Всичко това налага непрекъснатото обогатяване на съдържанието на съществуващите статистически изследвания и внедряване на нови изследвания и показатели в съответствие с нуждите на потребителите. През периода 2008-2012 година като пълноправен член на ЕСС българската статистика ще изпълнява ангажименти, произтичащи от Статистическата програма на ЕС: 2008-2012 г. и от новоприети регламенти на ЕК, свързани с провеждането на пилотни статистически изследвания в общността и усъвършенстване на статистическата методология в конкретни тематични области.

Производството на статистическа информация е невъзможно без навременното и качествено предоставяне на първични данни от бизнеса, домакинствата и гражданите. От гледна точка на обществото ефективна НСС е системата, която произвежда полезна и значима за управлението на микро и макро равнище информация при възможно най-ниски разходи. Съществено условие за успешното разпространение на статистическа информация е предоставянето ѝ в разбираема и достъпна форма. В съвременните условия на нарастващо значение на информацията в управлението и във всекидневния живот се явява и необходимостта от предоставяне на допълнителни, диференцирани по групи потребители, статистически продукти и услуги. Всичко това поставя на преден план в развитието на НСС целта за усъвършенстване на всички етапи на производството на статистическа информация – от методите, формите и организацията на събирането на първичните данни през методите за обработка и съхранение на данните и изчисляване на конкретни статистически показатели до съдържанието, обхвата и начините на разпространение на произведените статистически продукти и услуги.

Устойчивото развитие на НСС е невъзможно без наличието на подходяща законова рамка и функционална среда. От 2007 г. НСС работи в условията на пълноправно членство на страната в ЕС. В тази връзка разширяването на сътрудничеството с Евростат и националните статистически системи на другите страни-членки е важно условие за пълноценното интегриране на националната ни статистика в ЕСС. Високо квалифицираните и мотивирани човешките ресурси са ключов фактор за реализиране на мисията на НСС и постигането на заложената в стратегията главна цел на развитието за периода 2008-2012 г. Неотделима част от развитието на човешки ресурси и подобряването на ефективността на системата е преразглеждането на функциите на звената в ЦУ и в ТСБ на НСИ, и на тази основа

реорганизиране на структурата на персонала в съответствие с новите приоритети и обективни реалности в развитието на официалната статистика. Не на последно място по важност е осигуряването на подходяща информационна инфраструктура за производството и разпространението на статистическа информация.

Така формулираните основни цели на развитието на НСС се предопределят от:

- нуждите на потребителите;
- приоритетите в Статистическата програма на ЕС за периода 2008 - 2012 година;
- значимостта на резултатите на статистическите изследвания за разработването, приложението и мониторинга на различни политики;
- степента на натовареност на респондентите;
- разходите за провеждане на изследванията.

2.3. Приоритети

За изпълнението на основните цели през периода 2008-2012 г. приоритети в развитието на НСС са:

- Намаляване на натовареността на респондентите;
- Подобряване на качеството статистическата информация;
- Усъвършенстване на съхранението и разпространението на статистическата информация;
- Ускорено внедряване на нови ИКТ и интегриране на ИТ дейностите в НСС;
- Развитие на човешките ресурси и подобряване на условията на труд;
- Развитие на европейско партньорство и международно сътрудничество;
- Постигане на по-ефективно взаимодействие и координация в рамките на НСС;
- Засилване на доверието към официалната статистика.

Наред с изброените общи приоритети НСС има специфични приоритети на развитие, свързани с развитието на методологията и обогатяването на съдържанието на съществуващите статистически изследвания и внедряване на нови изследвания и показатели във всяка тематична област:

- демографска и социална статистика;
- макроикономическа статистика;
- бизнес статистика;
- статистика на селското, горското и рибното стопанство;
- многоотраслова и регионална статистика.

ЧАСТ ТРЕТА: ЗАДАЧИ И ДЕЙНОСТИ ПО ПРИОРИТЕТИ

3.1. Намаляване на натовареността на респондентите

Натовареността на респондентите се свързва със задълженията на стопанските и нестопански организации, домакинствата и гражданите по предоставяне на първични данни на НСС. Намаляването на натовареността на респондентите ще се постигне основно чрез:

- по-широко използване на административни източници на данни (административни регистри и информационни системи на други институции);
- оптимизиране на статистическия инструментариум.

Използването на административни източници за статистически цели има пряко значение не само за намаляване на натоварването на бизнеса и гражданите, но и за намаляване на разходите за събиране на статистически данни. Комбинирането на статистически и административни данни дава допълнителни възможности за формиране на различни статистически показатели, както и за получаване на по-детайлна информация на регионално ниво.

3.1.1. Задачи и дейности за намаляване на натовареността на респондентите чрез по-широко използване на административни източници:

- промени в Закона за статистиката, които да регламентират достъпа до индивидуални данни на НСИ и органите на статистиката във всички административни регистри, когато това е необходимо за разработване и производство на статистическа информация;
- разработване на механизми за координация на дейностите по изграждане, поддържане и използване на административни източници за статистически цели в НСС;
- разработване на механизъм за провеждане на непрекъснат мониторинг от НСИ на използваната методология и промените в националните регистри и информационни системи, както и на оценка на възможностите за използването на данните от тях за статистически цели.
- използване на данни от административни източници за производството на конкретни статистически показатели в НСИ;
- продължаване на дейностите по усъвършенстване и актуализиране на Статистическия бизнес регистър, който е основен инструмент за обединяване на информацията за икономическите субекти от различни административни източници.
- използване на данни от административни източници за усъвършенстване на методологията на статистическите изследвания, провеждани от НСС;
- създаване на подходяща инфраструктура за използване на административни източници за статистически цели, в която основен елемент е физически „защитената среда” за административните данни, обект на данъчна и друг вид тайна.

- внедряване на съвременни информационни и комуникационни технологии за обмен на данни между НСИ, органите на статистиката и ведомствата, поддържащи административни източници.

3.1.2. Задачи и дейности за намаляване на натовареността на респондентите чрез оптимизиране на статистическия инструментариум:

- оптимизиране на размера и структурата на извадките, така че да се осигури минимален брой участие на респондентите в статистически наблюдения в рамките на календарната година;
- преглед на съдържанието на формулярите и въпросниците на съществуващите статистически изследвания с оглед премахването на изследвания или отделни компоненти, които вече не осигуряват обществено или управленски значим информационен ресурс;
- по-широко въвеждане на електронни формуляри при статистическите наблюдения;
- опростяване на въпросниците и формулярите за събиране на първични данни с цел спестяване на време и минимизиране на непълнотите и грешките при попълването им;
- осигуряване на условия за стриктно прилагане на статистическите класификации и номенклатури при производството на статистическа информация от всички органи на статистиката в НСС;
- оптимизиране на съотношението между различните форми за събиране на първична информация – по телефона, с персонално интервю, чрез попълване на формуляр на хартиен носител или чрез електронен въпросник;
- съчетаване на данни от различни статистически изследвания при производството на конкретни статистически показатели;
- проучване на възможностите за консолидиране на статистическите изследвания на домакинствата;
- преглед на сроковете за предоставяне на данни от страна на бизнеса с цел оптимизирането им и търсенето на възможности за вписване на статистическата отчетност в общата система на счетоводна, финансова и данъчна отчетност в страната.

Дейностите по намаляване на натовареността на респондентите ще се провеждат при постоянна оценка на обема на натовареност на различните групи респонденти и на резултатите от регулярни изследвания за проучване на трудностите, които респондентите срещат при попълването на анкетни карти и формуляри.

3.2. Повишаване на качеството на статистическата информация

Оценката на качеството на статистическата информация е едно от приоритетните направления в развитието на Европейската статистическа система. Измерването на качеството в НСС се основава на определените от Евростат критерии за качество на статистическата информация, а именно:

- **адекватност** – степен на съответствие на статистическата информация на текущите и потенциални нужди на потребителите на национално и международно равнище;

- **надеждност** – правилно отразяване на реалния свят от статистиката;
- **навременност** - период между критичния момент на наблюдението и датата на предоставяне на статистическата информация на потребителите;
- **пунктуалност** – строго спазване на предварително обявената дата за публикуване на статистическата информация;
- **достъпност** – представяне на статистическата информация по обективен и разбираем начин;
- **достъпност на методологията за потребителите** – придружаване на всяка публикувана статистическа информация с пояснения за методологията на изследванията и възможните статистически грешки;
- **сравнимост** – осигуряване на съпоставими данни във времеви и пространствени граници на национално ниво и при международните сравнения;
- **логическа обвързаност** – съчетаване на статистическа информация от различни източници с цел изграждането на пълна картина на изучаваната действителност.

Една статистическа информация е качествена, когато отговоря на всички критерии за качество, дефинирани по-горе. Следователно подобряването на качеството е процес, който изисква непрекъсната работа по всеки от критериите. В същото време трябва да се подчертае, че подобряването на качеството на статистическата информация, произвеждана от НСС, следва да се осъществява при търсене на възможно най-ниските разходи и при отчитане на натовареността на респондентите.

Конкретните задачи и дейностите за подобряване на качеството на статистическата информация обхващат:

- внедряване на стандартизирани отчети за оценка на качеството на статистическите продукти, услуги и дейности в процеса на производство на статистическа информация;
- изграждане на механизми за мониторинг, контрол и управление на качеството;
- провеждане на външни методологически одити на качеството на статистическите продукти;
- внедряване на най-добрите практики в областта на статистическите изследвания и при управлението на качеството на статистическите продукти и дейности;
- обучение на персонала на НСИ и органите на статистиката по приложение на методите и стандартизираните отчети за качеството на статистическите продукти, услуги и дейности;
- въвеждане на система за ежегодна самооценка на качеството, основана на модела на Европейската фондация за управление на качеството.

3.3. Усъвършенстване на съхранението и разпространението на информацията

Разпространението на статистическа информация е основна дейност на НСС, която се основава на принципите на:

- равен достъп на всички потребители до предлаганите информационни продукти и услуги;
- обективност и безпристрастност на разпространяваната информация;
- навременност и пунктуалност при предоставяне на информацията;
- опазване на статистическата тайна;
- достъпност и лесна интерпретация на информацията;

- осигуряване на възможно най-голям брой безплатни стандартизирани публикации и услуги;
- поддържане на постоянен контакт с потребителите;
- разширяване на дела на публикациите на английски език;

Конкретните задачи и дейностите по разпространение на статистическата информация обхващат:

- разработване на цялостна стратегия за разпространение на статистическата информация;
- разработване на общ корпоративен дизайн на информационните продукти и услуги на НСИ, включително и за продукти и услуги, разпространявани на регионално ниво от СБ;
- провеждане на регулярни проучвания и анализ на потребителското търсене на нови информационни продукти и услуги.
- обогатяване на съдържанието и подобряване на дизайна и структурата на Интернет страницата на НСИ;
- разширяване на списъка на показателите, данни за които се предоставят чрез електронен абонамент;
- включване на рубрика “Териториални статистически бюра” в Интернет страницата на НСИ;
- продължаване и поддържане на добрите традиции в издателската дейност на НСИ и създаване на нови и актуални издания, ориентирани към потребностите на различните групи потребители;
- разширяване на набора от специализирани статистически продукти и услуги, предоставяни на потребители от страната и чужбина;
- съкращаване сроковете при изпълнение на информационни заявки на потребители от страната и чужбина за специфични статистически продукти и услуги, неключени в Списъка на стандартните статистически показатели;
- разширяване на списъка от стандартни статистически показатели на регионално равнище, предоставяни на органите на местно самоуправление;
- предоставяне на анонимизирани микро данни за научни цели в съответствие със законодателството на Европейския съюз и Република България;
- подобряване на обслужването на потребителите в библиотеката на НСИ;
- активизиране на връзките с медиите;
- засилване на ролята на СБ като неотделима част от системата на разпространение на статистическа информация в НСС на регионално ниво.

Съхранението на статистическите данни и опазването на статистическата тайна е приоритетна задача за статистиката в рамките на ЕС. Конкретните задачи в тази насока включват:

- отразяване в правната рамка на повишените изисквания към опазването на статистическата тайна;
- изграждане на унифицирана система за надеждно архивиране и съхраняване на държавния статистически информационен фонд;
- осъвременяване на „Номенклатурата на делата със сроковете за запазването им в НСИ-1996 г.“.

3.4. Ускорено внедряване на нови ИКТ и интегриране на ИТ дейностите в НСС;

Анализът на състоянието на наличните информационна техника и софтуер и динамиката на процесите в това направление изискват:

- актуализиране на Стратегията за изграждане на ИСИС и на Стратегията за информационни технологии, съобразно настъпилите промени в комуникациите, сървърите, базовия софтуер, персоналните компютри и други технически средства, както и при отчитане на особеностите на производството и разпространението на статистическа информация в цялата НСС;
- преосмисляне на сроковете, етапите и цялостната политика по интегрирането на наличните информационни системи и разработването на новите технологични и софтуерни решения с оглед на бързо и ефективно постигане на интегрирано информационно обслужване на дейностите по разработване, производство и разпространение на статистическа информация в НСИ;
- разработване на проект, осигуряващ допълнителен информационен ресурс за изпълнението на сървърните услуги и тяхното резервиране и изграждане на сървърна конфигурация, която реализира стандартизирани централизирани сървърни услуги.
- замяна на физически и морално остарелите работни станции, които не отговарят на съвременните критерии и постепенното им уеднаквяване като конфигурации, възможности, операционна система и приложен софтуер в НСИ без да се нарушава дейността по производството и разпространението на статистическа информация;
- развитие на комуникационната инфраструктура и използване на информационната среда за електронното правителство.
- изграждане на система и среда за архивиране на данни и документи на регионално ниво.

3.5. Развитие на човешките ресурси и подобряване на условията на труд

Рализирането на мисията на българската статистика да произвежда и разпространява безпристрастна, навременна и точна информация за състоянието и тенденциите в развитието на икономиката, социалната сфера, демографията и околната среда изисква добре подготвен и непрекъснато развиващ своята квалификация персонал. Анализът на състоянието на човешките ресурси в НСС ясно очертава необходимостта от подобряването на управлението на персонала и превръщането на развитието на човешките ресурси и условията на труд в приоритет през периода 2008 – 2012 г. По-конкретно се предвиждат следните задачи и дейности:

- разработване на стратегия за развитие на човешките ресурси в НСИ, която включва три основни компонента: подбор и кариерно развитие на кадрите, непрекъснато обучение, система за възнаграждения и материално стимулиране;
- въвеждане на система за отчитане на времето и разходите за труд и поставянето ѝ в основата на планирането на бюджета на Националната програма за статистически изследвания;
- осигуряване на непрекъснато обучение на персонала с цел повишаване на квалификацията му в основни области на статистиката, информационно-

комуникационните технологии, разпространението на информацията и чуждоезиковото обучение;

- оптимизиране на функционално-организационната структура на ЦУ и СБ, съобразно естеството и обема на конкретните дейности с цел по-ефективно взаимодействие между елементите на системата и подобряване на комуникациите;
- подобряване на материалните условия за работа чрез освежаване на работните помещения, нова мебелировка, постепенното въвеждане на нови информационно-комуникационни технологии;
- завършване и пълноценно използване на системата “Инtranет” за подобряване на информираността на служителите и координацията в системата.
- разработване на програма за кадрово осигуряване в средносрочен план и политика за подбор на персонала.

3.6. Развитие на европейско партньорство и международно сътрудничество

Като страна членка на ЕС, България и в частност Националната статистическа система на страната ще продължи добрите традиции в областта на международното сътрудничество в следните насоки:

- активно участие в процеса на вземане на решения в ЕС в рамките на срещите на Статистическия програмен комитет и другите комитети в областта на статистиката;
- активно участие в работата на Съвета по европейски въпроси /СЕВ/ по разглеждане и одобряване на рамкови позиции и указания за различните органи на ЕС, вземащи участие в законотворческия процес в областта на статистиката;
- разработване и изпълнение на проекти по Многонационална програма ФАР2006 и целеви субсидии на Евростат и другите общи дирекции на ЕК;
- развитие на европейско партньорство чрез участие в тематични статистически програми на Евростат, както и в проекти на двустранна и многостранна основа с официалните статистики и органите на статистиката в страните-членки на ЕС;
- създаване на механизъм за управление на европейски проекти в областта на статистиката;
- участие в работата на други международни организации в областта на статистиката – СКООН, ИКЕ – КЕС и др. в рамките на ООН;
- участие на НСИ като партньор на други статистически служби на страни членки на ЕС при внедряването на проекти по програми CARDS, TACIS в страните от Западните Балкани и ОНД;
- проучване и внедряване на добри практики в областта на официалната статистика и обмяна на опит;
- участие в международни форуми и научни конференции;
- обмяна на опит по усъвършенстване на методологията на конкретни статистически изследвания и управление на качеството.

3.7. Постигане на по-ефективно взаимодействие и координация в рамките на НСС

На първо място е необходимо усъвършенстване на правната рамка за действие на НСС, включваща:

- промени в Закона за статистиката, които да осигурят условия за изпълнение задълженията на НСС по годишните Европейски статистически програми, стриктно следване на политика по намаляване натовареността на респондентите чрез ефективно и многоцелево използване на административните източници на данни от НСС и отразяване на повишените изисквания към опазване на статистическата тайна във всички органи на статистиката от НСС;
- привеждане на вътрешните нормативни уредби на НСИ и другите органи на НСС в съответствие с промените в Закона за статистиката.
- актуализиране на споразуменията с другите органи на статистиката и публичните администрации, разработващи и поддържащи административни източници на данни.

На второ място, за по-ефективно взаимодействие и координация в рамките на НСС се предвижда:

- активизиране на ролята на Националния статистически съвет;
- разработване на стратегия и координационен механизъм за използване на административни източници при производството на официална статистическа информация в страната;
- набелязване и провеждане на поредица от мерки за постигане на по-голяма съгласуваност на дейностите и сроковете по производство на статистическа информация, основано на използване на първични данни от различни ведомства - органи на статистиката;
- разработване и приложение на програма за непрекъсната обмяна на опит и обучение по въпроси, свързани с промените и най-новите постижения в методологията, производството и разпространението на статистическа информация;
- съвместна подготовка и участие на НСИ и органите на статистиката в европейски програми и проекти, свързани с развитие на статистическите методи, провеждане на нови изследвания и разработване на нови статистически показатели.
- активно сътрудничество между НСИ и органите на статистиката при задоволяване на нововъзникнали информационни потребности за избягване на ненужно въвеждане на допълнителни статистически изследвания при наличие на необходимите данни.
- разработване и внедряване на система за самооценка и мониторинг на спазването на принципите на Кодекса на европейската статистическа практика във всички органи на НСС;
- засилване на водещата методологическа и координираща роля на НСИ при разработването, производството и разпространението на статистическа информация в НСС.

3.8. Засилване на доверието към официалната статистика

Доверието към официалната статистика е резултат от цялостната дейност и условията, в които се произвежда и разпространява статистическата информация. Ключово значение в това отношение имат строгото спазване на научните принципи и придържането към утвърдените международни и европейски методологии; осигуряването на прозрачност при производството на статистическата информация, както и прилагането на ефективна политика по разпространение на информацията и обслужване на потребителите.

За укрепване на доверието към НСС през периода 2008-2012 г. се предвиждат следните конкретни мерки и задачи:

- разработване на методика за оценка и анализ на степента на доверие към официалната статистика и факторите, които я определят;
- провеждане на периодични изследвания за определяне на степента на доверие на потребителите към НСС;
- предоставяне на повече информация за същността, методологията и предназначението на основни статистически изследвания и показатели по достъпен и лишен от технически подробности начин за постигане на по-голяма прозрачност при производството на статистическа информация;
- активизиране на диалога с всички групи потребители и изграждане на потребителски-ориентиран подход при предоставянето и публикуването на статистическа информация;
- предприемане на активна медийна кампания за популяризиране и утвърждаване на значението на официалната статистика в обществото;
- стриктно спазване на Принципите на официалната статистика и на Кодекса на европейската статистическа практика и запознаване на обществеността с постигнатите резултати;
- разработване на стратегия за изграждане на статистическа култура сред подрастващите още в рамките на средното образование.

3.9. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЧИ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ:

3.9.1. ДЕМОГРАФСКА И СОЦИАЛНА СТАТИСТИКА

Демографската и социална статистика обхваща редица статистически изследвания за различните аспекти на социалното положение и тенденциите в развитие на обществото. Ключово значение за производството на социална статистическа информация имат текущата демографска статистика, Наблюдението на работната сила, Наблюдението на домакинските бюджети, Изследването на доходите и условията на живот, провеждани от НСИ. Част от изследванията в социалната статистика се провеждат от другите органи на статистиката.

Социалната статистика е информационната основа за приложение на Отворения метод за координация на политиките в ЕС и за осъществяване на целите на Лисабонската стратегия за социално и икономическо обновление на Европа. Необходимостта от мониторинг и контрол на изпълнението на целите, заложи в национални и европейски стратегически документи, преместването на фокуса от процесни към резултативни показатели в социалната политика; нарастването на значението на интердисциплинарните и междуведомствени социални статистически изследвания и необходимостта от разширяване на обхвата на социалната статистика с изучаване на нови явления и процеси поставят редица предизвикателства пред развитието на европейската и националните социални статистики. Посрещането на тези предизвикателства е свързано с всички тематични направления и се отнася до:

- преосмисляне на обхвата, структурата и съдържанието на социалната статистика, произвеждана от различните органи на статистиката с цел нейното консолидиране и привеждане в съответствие с новите методологически изисквания на Евростат и нуждите на социалната политика;
- усъвършенстване на методологията на конкретните статистически изследвания;
- рационализиране на събирането на данни чрез консолидация на статистическите изследвания на домакинствата (участие в ЕС проект “Европейско изследване на домакинствата” – пилотно изследване на новата Европейска система от модули за социални статистики (E4SM));
- разширяване на набора от показатели за определени целеви социални групи, приоритет в европейската социална политика;
- разработване на показатели за нови области на социалната статистика – статистика на равните възможности, статистика на индустриалните отношения; статистика на социалната изключеност, статистика на семейството и др.

Във всяко тематично направление се предвиждат конкретни задачи и дейности:

Демографска статистика

- продължаване на дейността по осигуряване на изчерпателен набор от данни и анализи, необходими за оценка на влиянието на демографските процеси в страната чрез осигуряване на необходимите технологични и методологични условия за функциониране на Информационна система “Демография” и чрез прилагане на мерки за подобряване на качеството на данните, използвани от административни източници;
- прилагане на нови методологични подходи и иновационни технологии при подготовката и провеждането на Преброяването на населението и жилищния фонд през 2011 г:
 - съчетаване на традиционните методи за регистрация на данните по време на преброяването с информацията от наличните регистри в страната и други административни източници;
 - разработване на мерки за управление на качеството на данните от преброяването, осигуряващи баланс между качеството на данните,

разходите за неговото провеждане и своевременност на обработката на данните и тяхното разпространение;

- осигуряване на необходимите технологичен потенциал и инфраструктура на органите, провеждащи преброяването при събирането, въвеждането, обработката и разпространение на информацията от преброяването;
- разработване на система за статистиката на международната миграцията и предоставянето на убежище в съответствие с регламент (ЕС) No 862/2007:
 - разработване на модул за статистиката на външната миграция в ИС „Демография”, базиран на данни от административни източници;
 - провеждане на специализирани изследвания за оценка на структурата на външномиграционните потоци;
 - производство и разпространение на статистическа информация за социално-икономическата интеграция на мигриралото население, включително чрез изпълнение на ad-hoc модула от Наблюдението на работната сила за интеграцията на имигрантите и техните наследници на пазара на труда;
 - разработване на методична рамка за осигуряване на данни за мигрантите в програмата на Преброяванията на населението в страните членки на ЕС през 2011 година.

Статистика на престъпността, жертвите на престъпления и осъдените за престъпления

Тази нова област предстои да бъде изградена в съответствие с Плана за действие на ЕС за 2006 – 2010 г. Конкретните задачи за НСС в областта през периода 2008-2012 г. обхващат:

- участие в проучването на възможностите и целесъобразността от въвеждане на законодателна база на ЕС за тази статистическа област;
- участие в изграждането на общоевропейски нови източници на статистически данни и особено за обхват на организираната престъпност;
- подобряване на сравнимостта и качеството на статистическата информация за престъпността, жертвите на престъпления и осъдените лица;
- подобряване на обхвата и съдържанието на статистическата информация за регистрираната престъпност и за осъдените лица с влезли в сила присъди.

Статистика на пазара на труда

Статистиката за пазара на труда в ЕС през периода 2008-2012 г. ще бъде насочена към мониторинг за изпълнение на целите на ревизираната Лисабонска стратегия и по-специално към увеличаване на заетостта в ЕС. Конкретните задачи за НСС в областта през периода 2008-2012 г. обхващат:

- участие на НСС в усъвършенстването на правната рамка на ЕС и въвеждането на нови тематични модули към Наблюдението на работната сила, целящи по-пълното изследване на пазара на труда:
 - 2008 г. „Положение на мигрантите и техните наследници на пазара на труда”,
 - 2009 г. „Встъпване на младите хора на пазара на труда”,
 - 2010 г. „Съвместяване на работа със семеен живот”
 - 2011 г. „Заетост на хората с увреждания”
 - 2012 г. „Преход от работа към пенсиониране”.
- подобряване на качеството на статистиката на пазара на труда и постигане на по-голяма съгласуваност между данните от Наблюдението на работната сила на домакинствата, данните за заетостта от националните сметки и от други изследвания в бизнеса и земеделието.
- въвеждане на ревизираната класификация на занятията (ISCO) през 2011 г. за по-добро отразяване на структурата на заетостта и подобряване на международната сравнимост на данните.
- пълно приложение (изпълнение) на Регламента на Съвета относно статистиката на свободните работни места;

Статистика на образованието и ученето през целия живот

Конкретните задачи за НСС в областта през периода 2008-2012 г. обхващат:

- изпълнение на Регламента на ЕП и Съвета за производство и развитие на статистика на образованието и ученето през целия живот и внедряване на Изследването на образованието и обучението на възрастните (лица на възраст 24-65 години);
- подобряване на качеството на съществуващите статистики на образованието и обучението през целия живот чрез по-широко използване на данни от административни източници.

Статистика на домакинските бюджети, условията на живот и социалната защита на населението

Конкретните задачи за НСС в областта през периода 2008-2012 г. обхващат:

- по-нататъшно развитие на проекта „Статистика на доходите и условията на живот” чрез провеждане на лонгитудинални изследвания;
- разработване на индикатори за регионална бедност и за детската бедност на равнище (NUTS2);
- приложение на Регламент за Европейската статистическа система за социална защита (ESSPROS) от 2007 г. за подобряване на обхвата, сравнимостта и навременността на данните за социалната защита, получавани от административни източници;

- подобряване качеството на данните от наблюдението на домакинските бюджети за изчисляване на официалната линия на бедност в страната, за анализ на ефективността на политиките по доходите и социалната защита и за изчисляване на ИПЦ и БВП;
- създаване на синхрон и кохерентност между Изследването на домакинските бюджети, Статистиката на доходите и условията на живот (SILC) и Европейската статистическа система за социална защита (ESSPROS).

Статистика на културата

През периода в статистиката на културата се предвижда:

- възстановяване на годишната периодичност на статистическите изследвания в областта на културата;
- осигуряване на допълнителна информация за участието на населението (25-64 г.) в културни събития чрез тематични изследвания и чрез по-широкото използване на административни източници.

Статистика на общественото здравеопазване

Задачите през периода 2008-2012 г. са следните:

- изпълнение на Регламент на ЕП и Съвета относно Статистика на Общността за общественото здраве и за здравето и безопасността на работното място след неговото приемане;
- подсилване на инфраструктурата на базисната система за статистика на общественото здравеопазване, обръщайки специално внимание на оценката, консолидацията и изпълнението на съответните методологии в Европейското здравно интервю и Системата на здравните сметки;
- подобряване на наличността, сравнимостта, навременността и адекватността на обществените потребности от статистика на общественото здраве, включително на статистиката за лицата с увреждания.
- развитието и подобряването на методологията на Системата на здравни сметки, провеждане на Европейско здравно интервю и подобряване качеството на данните за умиранията по причини.

Статистика на туризма

Конкретните задачи през периода 2008-2012 г. са:

- достигане на по-голяма степен на сравнимост на съществуващите статистически данни с другите страни от ЕС;
- разработване и внедряване на хармонизирани сателитни сметки в туризма;

- разработване на методология и внедряване на изследване за осигуряване на международно сравними статистически данни за туризма за международната миграция в съответствие с Директива 95/57 на ЕК .

Статистика на потребителските цени

В областта на статистиката на потребителските цени се предвиждат следните конкретни задачи и дейности:

- Подобряване на процедурите за подбор и оценка на качеството в ИПЦ и ХИПЦ във връзка с променящия се регламент на Евростат в тази област;
- Усъвършенстване на системите от статистически тегла за производството на национален ИПЦ и на ХИПЦ;
- Включването на ООН (Owen Occupied Housing) в ХИПЦ;
- Конструрирането и производството на ХИПЦ при постоянни равнища на данъците (HICP-CT).

3.9.2. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА СТАТИСТИКА:

Макроикономическата статистика обхваща системата на националните сметки, статистиката на платежния баланс, енергийната статистика, статистиката на заетостта и възнагражденията, държавната финансова статистика, статистиката на финансовите предприятия, статистиката на нетърговските организации и външнотърговската статистика. Въпреки цялостния напредък по внедряване на Европейските стандарти в областта на макроикономическата статистика, остават редица предизвикателствата, които изискват изпълнението на следните конкретни дейности и задачи, определени до голяма степен от регламентите и изискванията, наложени от Евростат и Европейската централна банка.

Национални икономически сметки

В областта на **националните икономически сметки** се предвиждат следните конкретни задачи и дейности:

- съкращаване на сроковете за подготовка на тримесечни и годишни данни в съответствие с ревизираната програма за предоставяне на данни на Евростат по ЕСС 95;
- подготовка на съпоставими методологически динамични редове на системата за национални сметки за периода от 1995 година, в съответствие с ревизираната програма за предоставяне на данни на Евростат по ЕСС 95;
- внедряване на нови модули в системата от национални сметки в съответствие с нови регламенти на ЕК като тримесечни сметки по институционални сектори, индекси на цени и обеми, включително таблици „Ресурс-Използване” в съпоставими цени и баланси на нефинансовите активи по институционални сектори;
- подготвителна работа по внедряване на ревизията на СНС 93;

- внедряване на ревизираната класификация на икономическите дейности NACE, Rev.2 по отношение на единиците в сектор „Финансови предприятия”, сектор „Държавно управление”, сектор „Нетърговски организации, обслужващи домакинствата”;
- развитие на методологията за подготовка на регионални национални сметки – заетост, първично и вторично разпределение на дохода на сектор „Домакинства” за целите на структурната политика на ЕС;
- разработване и внедряване на сателитните сметки от показатели за определени социално-икономически сфери (образование, здравеопазване, околна среда, туризъм и др.) в съответствие с общите методологически принципи на системата на националните сметки;
- развитие на статистиката на националните сметки за разработване, приложение и мониторинг на конкретни политики на ЕС.

Статистика на труда и възнагражденията

В областта на статистиката на труда и възнагражденията се предвиждат следните конкретни задачи и дейности:

- осигуряване на съгласуваност между краткосрочната и годишната статистика на труда;
- обогатяване на съдържанието на статистическото изследване на търсенето на работна сила чрез:
 - внедряване на регламенти за статистиката на свободните работни места;
 - информация за положението на имигрантите на пазара на труда;
 - разширяване на изследването на структурата на работната заплата за всички икономически дейности.
- по-широко използване на административна информация от регистъра на осигурителите и осигурените лица за статистическа оценка на заетостта и разходите за труд, с цел намаляване натовареността на респондентите;

Енергийна статистика

В областта на енергийната статистика се предвиждат следните конкретни задачи и дейности:

- внедряване на регламент на ЕК относно качеството на данните на енергийната статистика;
- внедряване на методология и инструментариум за събиране на статистическа информация за цените на електроенергията и газа, плащани от домакинствата;
- внедряване на методология и инструментариум за статистиката на течните биогорива;
- изграждане на система от показатели за енергийна ефективност в съответствие с директива 2006/32 на ЕК;

Структурни показатели и показатели на устойчивото развитие

В областта на структурните показатели и показателите на устойчивото развитие се предвиждат следните конкретни задачи и дейности:

- разширяване на набора от структурни показатели и показателите на устойчивото развитие за отчитане на напредъка на страната в изпълнение на Лисабонската стратегия и Стратегията за устойчиво развитие на ЕС (2006);
- подобряване на качеството и навремеността на публикуване на структурните показатели и показателите на устойчивото развитие;
- предприемане на действия за запознаване на обществеността със съдържанието и възможностите за интерпретиране и използване за сравнителни анализи на структурните показатели и показателите на устойчивото развитие.
- разработване и публикуване на регионални структурни показатели и показатели на устойчивото развитие;

Статистика на външната търговия

За навременната и надеждна оценка на външнотърговската дейност на страната през периода 2008 – 2012 г. се предвиждат:

- изграждане на съвременна Информационна система „Външна търговия” (ИСВТ), в централната база данни, на която да се съхранява информацията за търговия със стоки на българските търговци с партньори от ЕС - системата „Интрастат” и за търговски операции с трети страни - системата „Екстрастат”.
- осигуряване на автоматизиран обмен на данни със системите на Национална агенция по приходите (НАП) и Агенция митници (АМ) от които се взема информация за осъществените външнотърговските операции и за икономическите единици, които ги реализират.
- осигуряване на възможност за верификация и валидизация на данните, редактиране, прилагане на статистически модели за дооценка, както и извършване на анализи в реално време.
- автоматизиране на процедурите по подготовка и предоставяне на външнотърговска информация на други административни структури в страната - МИЕ, МЗ, БНБ и други.
- автоматизиране на процесите по ежемесечно изпращане на агрегирани и детайлни данни за стокообмена на България за европейската база данни за външна търговия (COMEXT), както и за базите данни на ООН - COMTRADE и FAO.
- подобряване обслужването на потребителите с прилагането на съвременни технологии, включително и през Интернет;
- своевременно внедряване на промените в Регламентите на ЕК в областта на външната търговия.

3.9.3 БИЗНЕС СТАТИСТИКА

През периода 2008 – 2012 г. ще продължи усъвършенствването на методологията на статистически изследвания за всички икономически дейности в следните направления:

- подобряване на степента на хармонизация на бизнес статистиката с изискванията на регламентите на ЕВРОСТАТ;
- окончателно внедряване на новата Класификация на икономическите дейности-NACE rev.2;
- разширяване на използването на данни от административни източници за намаляване на натовареността на респондентите.
- разработване на показатели за по-пълно и точно обхващане на нови явления и процеси като глобализацията, дейността на предприятията под чуждестранен контрол и многонационалните компании, аутсорсинга, нови бизнес услуги и др.
- активно участие в Европейската програма за модернизиране на бизнес статистиката и статистиката на външната търговия, 2008-2013 г.

Предстоят следните конкретни задачи според тематиката на изследванията:

Структурна бизнес статистика (СБС)

- производство и разпространение на данни за демографията на предприятията в съответствие с изискванията на Приложение 9 на Регламент 58/97 на ЕК и Съвета;
- осъществяване на пилотни статистически наблюдения за пазарните и непазарните услуги в икономическите сектори М, N и О - “Образование”, “Здравеопазване” и “Други дейности и услуги, обслужващи обществото и личността”.
- провеждане на еднократни (ad hoc) статистически изследвания за събиране на нова нетрадиционна информация в различни направления на СБС в съответствие с измененията на Регламент 58/97.
- обогатяване на набора от статистически показатели и разширяване на обхвата на изследването чрез включване на нови икономически дейности в сектора на услугите;
- разработване на методология и методика за изчисляване на индекси на цените на производител в строителството, транспорт, съобщения, бизнес услуги.
- оценка на показатели за дейността на предприятията под чуждестранен контрол в съответствие с методологическите изисквания на предстоящия за утвърждаване нов регламент относно структурата и дейността на тези предприятия в рамките на ЕС (FATS).

Краткосрочна статистика

- преизчисляване на времеви редове с краткосрочни икономически показатели назад до 2000 г.(или до 1998 г., където е възможно), включително календарно и сезонно изглаждане на преизчислените редове в съответствие с новата класификация на икономическите дейности - NACE, Rev. 2..
- оценка на качеството на ревизираните краткосрочни показатели в условията на двойно изчисляване по NACE, Rev. 1.1 и NACE, Rev. 2.
- внедряване на Регламент 1165/98 и променящия го Регламент 1158/2005, отнасящи се до краткосрочната бизнес статистика.
- провеждане на ново наблюдение на цените на производител на вноса.
- разработване на методология, методика и изчисляване на месечен индекс на строителното производство и на тримесечни показатели за поръчките в строителството.
- внедряване на методология за сезонно и календарно коригиране на месечните и тримесечните индекси на промишленото и строителното производство и на оборота в търговията и другите услуги

Статистика на научноизследователската и развойна дейност (НИРД), иновациите и информационното общество

- разширяване и усъвършенстване на статистическото наблюдение за НИРД чрез включване на нови показатели в съответствие с изискванията на Регламент 735/2004 на ЕС относно “бюджетните средства за НИРД по социално-икономически цели”.
- организиране и провеждане на всеки две години на национално статистическо наблюдение на иновационната дейност на предприятията по определен списък от основни задължителни показатели, изисквани от Евростат съгласно Регламент 1450/2004 на ЕС.
- регулярно провеждане на изследванията за използване на ИКТ в предприятията и домакинствата;
- подготовка на методологии и методики и провеждане на нови наблюдения за използването на ИКТ от финансовите предприятия и за инвестициите на предприятията в ИКТ.

Статистика на транспорта

- усъвършенстване на статистическия инструментариум с цел подобряване на качеството на данните от регулярно провежданите от Изпълнителна агенция „Пристанищна администрация” изследвания на превозените товари и пътници съгласно Директива 95/64, Регламент (ЕО) № 1365/2006 и Регламент (ЕО) № 425/2007;
- подобряване качеството на статистиката за въздушния транспорт на регулярно провежданите от Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация” изследвания по изпълнение на задълженията на държавата по Регламент ЕО №437/2003.
- организиране и провеждане на Национално изследване на пътуванията в

Република България през 2010 г.

3.9.4. СТАТИСТИКА НА СЕЛСКОТО, ГОРСКОТО И РИБНОТО СТОПАНСТВО

Основната част от статистиката на селското, горското и рибното стопанство се осъществява от дирекция „Агростатистика” към Министерството на земеделието и продоволствието (МЗП). През периода 2008 – 2012 г. се предвижда:

- усъвършенстване на методологията на наблюденията в областта на агро-монетарната статистика чрез оптимизиране на извадковия подбор, оптимизиране на статистическия инструментариум и използване на данни от други статистически изследвания и административни източници;
- производство на набор от данни за статистика на селските райони в България (в рамките на програма ФАР, НПСИ и др.);
- интегриране на икономическите дейности „селско”, „горско” и „рибно стопанство” в Регистъра на статистическите единици;
- развитие на методологията на статистика на цените в селското стопанство в съответствие с изискванията на Евростат.

3.9.5. МНОГООТРАСЛОВА И РЕГИОНАЛНА СТАТИСТИКА

Регионална статистика

Конкретните задачи в развитието на регионалната статистика са:

- 1) изграждане и поддържане на база данни, съдържаща хронологично съпоставими данни за териториалните и административно-териториалните единици на нива NUTS1-3 и LAU1-2.
- 2) засилване на контрола за статистическа конфиденциалност при предоставяне на данни на по-ниски регионални нива;
- 3) внедряване на съвременни методологии за съчетаване на данни от извадкови и изчерпателни статистически изследвания, както и на данни от различни източници за получаване на оценки на показатели на областно и общинско ниво;
- 4) разширяване на достъпа на потребителите до регионална статистическа информация на интернет страницата на НСИ;
- 5) по-широко използване на географска информационна система (ГСИ) при производството и разпространението на регионална статистическа информация.

Статистика на околната среда

Развитие на статистиката на околната среда се определя от приоритетите на ЕС и от очертаващите се тенденции към поставяне на икономическото развитие в зависимост от екологичните съображения.

Бизнес тенденции

Инструментариумът, сроковете за обработка и необходимите изходи на индикаторите за изследване на бизнес тенденциите са напълно хармонизирани с изискванията на ЕВРОСТАТ. През периода предстои решаването на следните задачи:

- изследване на показатели за включването им в съставен индикатор за анализ на бизнес цикъла в България;
- с нарастването на динамичните редове, непрекъснато анализиране на степента на съвпадение между бизнес индикаторите и краткосрочните статистически показатели с цел оценка на качеството на двата типа конюнктурна информация.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА: РЕСУРСИ, ОРГАНИЗАЦИЯ И МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Стратегията ще се осъществява чрез ежегодните Национални програми за статистически изследвания (НПСИ), както и чрез оперативни годишни планове. Тези документи и отчетите за тяхното изпълнение се изготвят от НСИ, обсъждат и приемат от Националния статистически съвет и се одобряват от Министерския съвет. Стратегията е отворен документ, чието съдържание може да се актуализира в отговор на възникнали нови потребности и задачи. Стратегията ще служи и като основа, върху която се надграждат политики и задачи в различни области на статистиката.

Финансовите ресурси, необходими за изпълнение на Стратегията да се осигуряват ежегодно, съобразно възможностите на бюджета на НСИ и другите ведомства – органи на статистиката и от целеви фондове на ЕК в областта на статистиката.

Сред заложените стратегически приоритети има два, чието изпълнение през периода 2008-2012 г., ще има определящо значение за цялостното развитие на българската статистика в следващите десетилетия:

- ускореното внедряване на съвременни информационни и комуникационни технологии;
- подготовката и създаването на технологични и организационни предпоставки за използването на административни източници в производството и разпространението на статистическа информация.

За изпълнението на тези два приоритета по предварителни разчети са необходими допълнителни целеви средства от Републиканския бюджет в размер 7,5 млн. лв. Подробно обяснение на предназначението и структурата на тези средства е дадено във финансовата обосновка към Стратегията, представена на Министъра на финансите.

Ключов фактор за изпълнение на Стратегията са човешките ресурси. През последните 7 години персоналът на НСИ е намалял с приблизително 20% (от 1883 на 1494) при нарастване на обема на статистическите изследвания с почти една трета. За 2008 година планът на НСИ включва 263 изследвания и дейности при 190 през 2000 г. При тези условия повишаването на квалификацията, гъвкавостта и капацитета на работещите в официалната статистика се превръща в сериозно предизвикателство както за изпълнение на ежегодните ангажменти по производство на национална и европейска статистика, така и за реализирането на стратегическите приоритети през периода 2008-2012 г.

Важни предпоставки за успешното изпълнение на Стратегията са активното участие и засилването на координацията между НСИ и всички останали органи на НСС, повишаването на ефективността на действие и подобряването на правната рамка и функционалната среда на НСС. Водеща в това отношение е ролята на НСИ и на Националния статистически съвет.

За контрол и мониторинг на изпълнението на стратегията е необходимо разработването на система от процесни и резултативни показатели. Изпълнението на заложените цели и приоритети чрез системата от индикатори следва да се отчита и обсъжда ежегодно от Националния статистически съвет, както и да се оповестява публично.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Списък

на структурните звена, които са определени за органи на статистиката по смисъла на чл.3 от Закона за статистиката

Органи на статистиката	Ведомство
Дирекция “Статистика”	БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Отдел “Държавна финансова статистика” към дирекция “Държавно съкровище”	МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ
Дирекция “Интрастат” Национална агенция за приходите	
Отдел “Митническа статистика и анализ” към дирекция “Митническа статистика и автоматизация” Агенция “Митници”	
Дирекция “Агростатистика”	
Национален център по здравна информация Регионални центрове по здравеопазване	МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
Дирекция “Експлоатационна годност, регистри и контрол” Изпълнителна агенция “Пристанищна администрация”	МИНИСТЕРСТВО НА ТРАНСПОРТА
Отдел “Регистри и статистика” към дирекция “Финансово - административно, правно и информационно обслужване” Главна дирекция “Гражданска въздухоплавателна администрация”	
Главна дирекция “Анализ, планиране и прогнозиране”	
Дирекция “Социални анализи, прогнози и политики”	МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
Отдел “Информационно обслужване” към дирекция “Информационно и комуникационно осигуряване”	МИНИСТЕРСТВО НА ИКОНОМИКАТА И ЕНЕРГЕТИКАТА
Дирекция “Координация и информационно - аналитична дейност” (КИАД)	МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
Дирекция “Мониторинг на околната среда”	ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ОКОЛНА СРЕДА
Отдел “Инвестиционни анализи и статистика” към дирекция “Инвестиционен маркетинг и статистика”	БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ЗА ИНВЕСТИЦИИ

